

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΑΘΩΝ.

ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΡΟΜΗΣ.
ΕΤΗΣΙΑ.

(Η ΠΡΩΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ).

ΑΙ ΣΥΝΑΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Διὰ τὸ ἰσοπερικτὸν θρ. 12.
Διὰ τὸ ἰσοπερικτὸν • 15.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑ ΤΩΝ ΕΛΗΣΕΩΝ.

Πρὸς τοὺς Κ. Κ. Διδασκάλους
καὶ τοὺς ἐπιστάτας τῶν Τε-
χνηρομειῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ.

Συγγραφεὺς ὑπὸ Δ. Πανταζῆ
καὶ ἐκδίδεται ἐκ τῆς ἐπιμέλειας
διὰ τοῦ ἴδιου ἐνεργεῖται πᾶσι
ἑσσομένην ἀπὸ τῆν ἀφορῶσα.
Τιμὴ καταχωρήσεως ἀγγε-
λιῶν λαπτ. 15 ὁ ἀριθμ.

Οὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες εἰσι σπουδαῖοι.

(ΑΡΙΣΤΗΠΟΣ).

Ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ παρὰ τοὺς
Κ. Κ. Ἑλληνικ. Πρεσβείας
καὶ τοὺς ἰδιαιτέρους ἐπιτρό-
πους τοῦ ἐκδοτέου.

Ἐκδίδεται τετράκις τοῦ
μηνός.

Ἀθήνησι, τὴν 23 Ἰουλίου 1855

Περὶ τῶν δύο τοῦ Ξέρξου γεφυρῶν.

Τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου (Ζ. 33-36, 55-56) ἐνθα ποιεῖται μνείαν περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν γεφυρῶν τούτων, διατελεῖ ἐτι ὀλίγον ἀσαφές, εἰ καὶ ὑπὸ σοφῶν ὑπομνηματιστῶν ἐξετασθῆν, καὶ αὐτοῦ τοῦ πκτρὸς τῆς Ἱστορίας ἀκρίβειαν τὴν μεγίστην ἐν αὐτῷ ἐπιδεικνύοντος. Ἀποπειρώμενοι νὰ διασκεδάσωμεν τὴν ἀσάφειαν ταύτην ὁμολογοῦμεν κατὰ πρῶτον, ὅτι δυσκολαὶ τοικῶτα, δὲν λύνονται εὐκόλως ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ σπουδαστηρίου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν ταῖς παραλίαις αὐτοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου (1).

Ἴδου ἡ διήγησις τοῦ Ἡροδότου.

Ζ. 33. Ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχεὰ ἐς θάλασσαν κατῆκουσα Ἀβύδῳ καταντίον.

34. Ἐς τούτων ὧν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικας, τὴν δ' ἑτέραν τε τὴν βυβλίην Αἰγύπτιοι· ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον· καὶ δὴ ἐξευγμένον τοῦ πόρου ἐπιγεγόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.

35. Ὡς δ' ἐπέθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλησπόντον ἐκέλευσε τριακοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι εἰς τὸ πέλαγος πεδῶν ζεύγος.

36. . . . τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου (2) κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύη τὸν τόνον τῶν ὄπλων, συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατῆκν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸ τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρας τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρας τῶν ἀνέμων τῆς πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὐρου τε καὶ νότου εἵνεκα· διέκπλοον δὲ ὑπόραυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοτέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ εἰς τὸν Πόντον ἔχη ὁ βουλούμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίων (3) παχύτης μὲν ἦν ἡ αὐτὴ καὶ καλλογή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντου ὁ πῆχυς εἶλκε· ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων (4) καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίσης

τῶ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπέτιθεσαν κατύπερθε τῶν ὄπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ ἐπέξῃς ἐνταῦθα αὐτὶς ἐπέξευγνουν· ποιήσαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν φραγμὸν παρείουσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλατταν ὑπερορῶντα καὶ οἱ ἵπποι.

55. Ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἄπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἶγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θραπήνη.

56. Διέβη δὲ ὁ στρατός αὐτοῦ ἐν ἐπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἐπτὰ εὐφρόνησι.

Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ Ἡροδότου ἀφήγησις. Ἡμεῖς δ' εἴπωμεν πρῶτον τοῦ ἡ διάβασις ἐγένετο, καὶ τίνα τὰ τὸν Ξέρξην ἀναγκάσαντα αἴτια εἰς κατασκευὴν τῶν δύο τούτων γεφυρῶν.

Κατὰ Στράβωνα (1), ἡ Σηστός ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Ἀβύδου, ἀλλὰ οὕτω πλαγίως, ὥστε ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν πόλεων ἦν τριάκοντα στάδιοι, μόλις ἐπτὰ σταδίους τῆς Ἀβύδου ἀφεστῶσις τῆς ἀντικειμένης παραλίας κατὰ τὸ προσεχέστερον ἄκρον. Τῆς αὐτῆς δὲ καὶ Ἡρόδοτος ἔχειται γνώμη, ὅτι τὸ κατὰ τὴν Ἀβύδον ἄκρον ἴσον ἀπέχει τῆς τε Σηστοῦ καὶ Μαδύτου (2). Ὅτι δὲ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Ἑλλησπόντου ἦν εἰς τοῦτο προσφυστατόν, δῆλον· διότι καὶ ὁ πορθμὸς ἐνταῦθα στενοῦται μᾶλλον ἢ ἀλλαχοῦ, καὶ εἰς τὰ ἄκρα ἐκατέρωθεν τῶν παραλιῶν οὕτως ἐπιζευχθεισῶν, ἀπολήγουσι καλαὶ καὶ εὐρεῖαι κοιλάδες, τὴν τε διάβασιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν πολλοῦ στρατοῦ εὐχερῆ καθιστῶσαι.

Ἐπεχειρήσαντινες νὰ ἀμφισβητήσωσι τὴν ἐκ τῶν γεφυρῶν ὠφέλειαν, διατεινόμενοι ὅτι ἐξ ἀλαζονείας ὠρμήθη ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἐνῶ ἦν λυσιτελέστερον τὸ φυσικὸν μέσον, οὗ χρῆσιν ἐποίησατο βραδύτερον Ἀλέξανδρός τε ὁ Μέγας καὶ Μωάμεθ ὁ Β'. ἦτοι ἡ διὰ πλοίων περαιώσις τοῦ στρατοῦ κ.τ.λ. Οὐδόλως ἀποδεχόμεθα τυφλοῖς ὄμμασι τὰς διαφορὰς ὑποθέσεις, δι' ὧν τινες ἐπεχείρησαν ἵνα τοιαύτην κατηγορίαν τῷ Ξέρξῃ ἐντρέψωσιν· ἀλλ' ὀφείλομεν ἵνα διαβεβαιώσωμεν, ὅτι διὰ τὴν ἄπειρον πληθὺν τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἤθελε δεήσει χρόνου πολλῷ μακροτέρου ἢ τοῦ ὑφ' Ἡροδότου μνησθέντος εἰς τὴν διὰ πλοίων διαπεραιώσιν τούτου τοῦ πόρου (3).

μῆρῳ Ὀδυσ. Ε. 257, οἱ σχολιασταὶ ἐννοοῦσι διὰ τοῦ ὕλη λίθους μετ' ἄμμου.

(1). Η. 1. Τοιαύτη καὶ ἡ τῶν πλείστων τῶν νεωτέρων περιηγητῶν γνώμη.

(2). Ὁ τῆς Μαδύτου κόλπος εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ τανῦν τοῦ Ζεμενί· ἀντικρὺ δὲ τῆς Ἀβύδου ἐκτείνεται (ἐπὶ τοῦ τανῦν Ναζάρας ἀκρωτηρίου) ἡ κοιλὰς Βυγούσιου.

(3). Ἦθελε δεήσει ἐνὸς ἢ δύο μηνῶν. Ὁ Κρύσιος, ἐν τῷ σοφῷ αὐτοῦ ὑπομνήματι (uber Herodot's Ausmessung der Pontus Euxinus p. 79-108), διασχυρίζεται, ὅτι ἤθελε δεήσει πέντε ἐτῶν καὶ 175 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὸν ὁ σύμπας στρατός, στρατιῶται καὶ ὑπνρέται, ἦσαν περὶ τοὺς 5283220 (Ἡρόδ. VII. 134), ὥστε ἦτο χρεῖα νὰ περαιωθῶσιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ 40,000 πλοίων. Ἐκτὸς τούτου ἐπειδὴ ὁ τῆς Ἀβύδου λιμὴν δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδεχθῇ ἐκάστοτε πλείονα ἢ ἐκατὸν πλοῖα, ταῦτα τὰ πλοῖα ὀφείλου ἵνα διαπλεύσωσι τὸν πορθμὸν τετράκις

(1). Γινώσκεται γενικῶς, ὅτι ἡ ὀρμὴ τοῦ ρεύματος ἀπὸ 20 ἡδὴ αἰῶνων ἠιλοῖωσε λίαν ἐπαισθητῶς τὴν διάβασιν τῶν ἀκτῶν τούτων· τὸ στενωτέρον μέρος τοῦ πορθμοῦ, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι ἐκ συμφώνου ἐτίθεσαν ἐν Ἀβύδῳ, ἔστιν ἤδη πλησίον τοῦ φρουρίου τῶν Δαρδανελλίων.

(2). Ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου τὸ ἐκδιδὸν εἰς τὸ Αἶγαῖον.

(3). Τὰ ἐκ βύβλου σχοινία δὲν ἀντέσχον ὅσον τᾶλλα, ὅτε αἱ πρῶται γέφυραι διελύθησαν ἐκ τῆς τρικυμίας.

(4) Οἱ κορμοὶ οὗτοι τῶν ξύλων δὲν ἐσχημάτιζον ἐπιφάνειαν ἐπίπεδον καὶ συνεχῆ, ἐπειδὴ ἔμενον ἀνωμαλία πρὸς ἰσοπέδωσιν. Ἡ λέξις ὕλη κυρίως σημαίνει «δέσμην ξύλων», ὡς παρῆρασαν ὁ Γαίλλιος (Géogr. d' Hérod. le Philoloque, année 1823 tom. XIV. 198). Αἱ δὲ λέξεις «κόσμῳ θέντες» ἐπίσαν ἡμᾶς νὰ προτιμήσωμεν τὴν σημασίαν τοῦ «σπινίδες» Παρ' Ὀ-

Αν αληθώς ο Ξέρξης ώριμωτο εξ υπερηφανείας ασιατικής, ο Ήρόδοτος αναμφιβόλως ήθελε μνημονεύσει τούτο, ως εν τῷ (B, 24) περι διώρυγος ἐκφέρει κρίσιν. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Περσῶν βασιλεὺς κατένευσε μετὰ τὴν ἐν Σαλαμίνη ἦταν, ὅσον ἐπιφανεῖς αἱ γέφυραι ἦσαν εἰς τὴν υποχώρησιν αὐτοῦ (Ήροδ. Ζ. 97), καὶ ἐκ παντὸς τρόπου πεπεισμένα ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες οὐχ ἦσαν χρησίμους αὐτὰς ἐνόμισαν (Αὐτοῦ. 108). Ὅθεν ἀδύνατον ἐν ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι ἡ κρίσις τῶν γεφυρῶν ἦν οὐσιώδες μέρος τῆς στρατείας αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἵνα τί ἡ διπλῆ αὕτη κατασκευὴ, ἐνῶ ὁ Δαρείος διὰ μίαν μόνην διαπεραιώθη τὸν Βόσπορον;

Πρὸς δικαιολόγησιν τοῦ μέτρου τούτου, προσέρουσι τινες τὴν ἀπειρον πληθύν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ξέρξου καὶ τὴν ἀφρευτικὴν ἀνάγκην τῆς διαίρεσός αὐτῆς, πρὸς ἀποφυγὴν μεγίστης συνωθήσεως ἐφ' ἐκατέρας τῶν ἀκτῶν ἀλλὰ τοιαύτη σκέψις φαίνεται ἡμῖν ἥμιστά ἄλλοις ἐνθυμούμενοις, ὅτι αἱ δύο γέφυραι ἐκτίσθησαν σχεδὸν συνεχόμεναι ἀλλήλαις, καὶ ὅτι μίαν σχεδὸν μόνην ὁδὸν ἀπέτελουν. Ἦδυνάμεθα μᾶλλον ἵνα παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Ξέρξης οὕτως ἠθέλησεν ἵνα ἐξασφαλίῃ ταχίστην διαπεραιώσιν· ἀλλ' ὅμως ὀλίγων ἡμερῶν προτέρησι, μετὰ παρασκευὰς πενταετίας (Αὐτ. 20), οὐδόλως φαίνεται ἡμῖν ἀμείψουσα πόνοιο τοσοῦτο δυσχερεῖς ὡστε τοῦτο ὑπέρξεν οὐχὶ τὸ κύριον αἴτιον, ἀλλὰ τῶν συντελεστικῶν. Ὁ οὐσιώδης λόγος εὐρίθεται καθ' ἡμᾶς ἐν τῷ κειμένῳ. «Οἱ ἀρχιτέκτονες, γράφει ὁ Ήρόδοτος, συνόντες ἀγκύρας κατήκταν περιμήκεις τὰς μὲν πρὸ τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρας τῶν ἀνέμων εἰνεκὸν τῶν ἐσθῶν πνεύοντων, τῆς δὲ ἐτέρας τῆς πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου αἴρου τε καὶ νότου εἰνεκα». Ἐκ πρώτης ὁμῆς φαίνεται παράδοξον, ὅτι ἐπεχείρησαν νὰ προσυλῆξωσιν ἐκαστὴν τῶν γεφυρῶν ἀπὸ μόνου τοῦ ἐτέρου τῶν εἰρημένων ἀνέμων, ἐνῶ ἀμφοτέρω ἀνεπίπταντο ἐκαστῶ τῶν μνησθέντων ἀνέμων. Ἄλλ' ἐν ἐνθυμώμεθα, ὅτι ἐκαστὴ τῶν γεφυρῶν ἔδει νὰ προσυλῆξεται διὰ τῶν γεφυρῶν μόνον ἀπὸ τῶν κατ' ἐυθεῖαν ἀπειλούντων αὐτὴν ἀνέμων, θέλομεν παραδεχθῆ, ὅτι τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρῶν τὴν ἀνακλιπταμένην πλαγιώτερον πῶς εἴς τὸν ἕτερον τῶν ἀνέμων, ἐμελλεν ἀναγκαιῶς νὰ ἀμύνεται ἢ ἐτέρα γέφυρα, κειμένη ἐπὶ τῷ στέγειν τὴν τε τῶν ἀνέμων καὶ τὴν τῶν κυμάτων σύρραξιν. Τίτος Λίβιος ἀφηγεῖται τοιαύτην γεφυρῶν διάταξιν περὶ τῆς τοῦ Ῥήνου διαβάσεως τοῦ Ἀννίβη.

Ἐκ προκαταβολῆς ὁμολογοῦμεν, ὅτι τοιοῦτο μέσον οὐδόλως ἦν τῶν ἀνυστικωτέρων, μὴ κωλύσαν παντάπασιν τὰς πρώτας γέφυρας τῆς ὑπὸ τῆς τρικυμίας διαλύσεως. Ἄλλ' αὕτη ἡ ἐξηγητικὴ φαίνεται τοσοῦτο ἀναγκαιῆ, ὅσοι οὐδαμῶς ἄλλως εἶναι καταληπτῶν, πῶς οἱ ἀρχιτέκτονες ὑπέλαβον ἀναγκαιοτάτην τὴν τῶν ἀγκυρῶν χρῆσιν, ἢς Ἁρόδοτος μέμνηται· ἄλλως τε ἀναλογιζόμενοι τὴν τεράστιον δαπάνην δυνάμεων, τὴν κατὰ ταύτην τὴν γιγάντιον ἐκστρατεία γενομένην, δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Ξέρξης δὲν ἐνόμισεν, ὅτι ἀντὶ πολλοῦ ἠγόρασαν τὴν ὁσηνὸν ἀφέλειαν, τὴν ἐξ αὐτῶν προκύψουσαν δι' ἐκαστὸν τε καὶ τοὺς στρατοὺς. Ἄν λοιπὸν αἱ γέφυραι ἐτέθειντο οὕτως, ὡστε ἐκατέρα νὰ προσυλῆξται τὴν ἐτέραν, ἐξάγεται ὅτι ἀρκούντος ἦσαν ἐγγύτατα ἀλλήλων πεπηγμέναι (1).

χιλιῶν, καὶ φορτόνοια δις τῆς ἡμέρας, ἤθελον δαπανῆσαι τὰ προεξηγημένα 8 ἑτρ. Ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος στηρίζεται ἐπὶ πολλῶν λαβῶν καὶ πρώτον πρέπει νὰ ὑφέλωμεν ἐκ τοῦ κεφαλαίου 517610 ναύτας καὶ στρατιώτας τοῦ ναυτικοῦ, καὶ 324000 Εὐρωπαϊούς, οὓς μακρῶ βραδύτερον παρέλαβον εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ ὁ Ξέρξης· πρὸς τούτοις ὁ Ξέρξης δὲν εἶχε μόνον προκείμενον εἶς χρῆσιν τὸν λιμένα τῆς Ἀβύδου· ἐπειτα ἡ πρᾶσις ἠδύνατο νὰ γίνηται τρεῖς τῆς ἡμέρας· καὶ τελευταῖον ὁ Κρυσίος διαίρων τὰ 40000 διὰ 100, ὄφειλε νὰ ἴδῃ πηλίκον 400 καὶ οὐχὶ 4000.

(1). Δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν γνώμην νεωτέρου τινὸς περιηγητοῦ (Prokesch, Denkmurdigkeiten aus dem Oriente I. p. 128), ὅστις ἰστορήσεν, εἶναι ἀληθές, τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἑλληνισπόντου, ὀδηγούμενος πῶς ὑπὸ τοῦ Ἁρόδοτου, ἀλλ' ἀποπλακνυθείς πολὺ τοῦ κειμένου ἡμῶν. Κατ' αὐτὸν ἡ ἐτέρα τῶν γεφυρῶν διευθύνετο ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βογοῦσιου, ἢ δ' ἐτέρα ἐκ Σιστοῦ εἰς τὸ ἀντίπερον ἀκροτήριον. Σκοποῦμενοι τὰς ἀποστάσεις κατὰ Στράβωνα, εὐρίσκουμεν διάστημα 25 σταδίων μεταξύ τῶν δύο γεφυρῶν· ὅθεν τοιαύτη ἀ-

Πρὶν ἢ τὰ παρ' Ἁρόδοτου περὶ τῶν γεφυρῶν εἰρημένα ἐξετάσωμεν, νομίζομεν ὅτι ὀφείλομεν πρὸ πάντων νὰ ἀποδείξωμεν δύο οὐσιώδη κεφάλαια, τὸ μὲν, ὅτι ἐκαστὴ τῶν γεφυρῶν ἐκτίσθη ἐκ πλοίων ὁμοειδῶν, τὸ δὲ, ὅτι τὰ πλοῖα ἦσαν ἀντίπρωρα πρὸς τὸν ῥοῦν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι προφανές, ὅτι ἐν τὰ πλοῖα ἐκαστῆς γεφυρᾶς διέφερον καὶ κατὰ τὰς ἀναλογίας καὶ τὸ ὕψος, ἦτε οἰκοδόμησις ἤθελεν εἶσθαι ὀλιγώτερον στερεὰ, καὶ ἡ κατάτασις τῶν κάλων δυσχερεστέρα, ὡς τὸ κείμενον ἐνδεικνύει. Πλὴν τούτου ὁ Ἁρόδοτος ἀναφέρει πεντηκοντόρους καὶ τριήρεις. Διατὶ ἄρα δὲν ἠθέλομεν ἀποδεχθῆ, ὅτι οἱ ἀρχιτέκτονες μετεχειρίσθησαν ἀποκλειστικῶς ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν τὰ πλοῖα ἐπὶ τῇ οἰκοδομίῃ τῶν δύο γεφυρῶν; Ἄλλ' ὁ ἱστορικός δὲν ἔθεσε τὴν διαστολὴν ταύτην, θεωρήσας περιττὴν.

Τὸ δὲ δεύτερον ἵνα ἀποδείχθῃ, ἀνάγκη ν' ἀπορήψωμεν τὴν συνήθη ἐρμηνείαν τῆς λέξεως ἐπικρασίας, πλὴν ἐὰν τοιμήσωμεν νὰ καταγινώσκωμεν ἀπρονοήσας καὶ ἀμαθίαν τῶν Φοινίκων τοσοῦτο δεινῶν ναυτικῶν, καὶ ὧν ὁ Ἁρόδοτος ἀδυνατεῖ νὰ ἐκταίρησεν προσηκόντως τὴν εὐφρασίαν, προκειμένου νὰ διηγήσῃ τὸν Ἄθω (Ζ. 23), παραδεχόμενοι ὅτι ἀντέστησαν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ῥοῦ τὴν μείζονα ἐπιφανείαν ἐκαστοῦ πλοίου. Δυνάμεθα μᾶλλον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ Ἁρόδοτος ἠθέλησε νὰ ἐκφράσῃ διὰ τῆς λέξεως (ἐπικρασίας) τὴν πλαγιὰν διεύθυνσιν ὅλης τῆς γραμμῆς τῶν πλοίων, τὴν ἀμβλείαν γωνίαν τὴν σχηματιζομένην ἐκ τοῦ ἄξονος τοῦ μήκους καὶ τοῦ ῥοῦ. Ἄλλ' ὅτε τὸ κ α τ ἂ ρ ὀ ν ἀνάγκη νὰ νοηθῇ ἐφ' ἐκαστοῦ τῶν πλοίων ἰδίως καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ ὅλου τῆς γεφυρᾶς, διότι ἄλλως ἠθέλωμεν ἐμπέσει εἰς ἐτέραν δυσκολίαν.

Δυσσηότερον δὲ εἶναι τὸ εἶναι ἀνακαυεῦθ τὸν τόνον τῶν ὀπλων, δι' οὗ ὁ Ἁρόδοτος διδάσκει, διατὶ ἡ κατωτέρα γέφυρα διετέθη κατὰ ῥοῦν. Ὁ ῥοῦς ἐμελλε νὰ ἐκτελῇ δύο ἔργα ἐπὶ τῶν κάλων (ὀπλων) τῶν καταταθέντων ἐκ τῆς παραλίας, ἀν' ἀφ' ἐνὸς οἱ κάλω ἐμελλον νὰ σχηματίζωσι τόξον ἐκ τῆς ἀκτῆς τοῦ Αἰγαίου πελάγους, μάλιστα διότι δὲν ἠδύνατο νὰ τηρήσῃ τὴν πρώτην αὐτῶν ἐντασιν, καὶ ἀφ' ἐτέρου αὕτη ἡ ἐντασις ἔμενον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει κυρίως, διότι ὁ ῥοῦς ἐπενήργει παντὶ σθένει καὶ ἀδιαιλίπτως ἐπὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς γραμμῆς τῶν πλοίων. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ διπλῆ αὕτη ἐπενέργεια ἀναγκαιῶς ἐγίνετο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς γεφυρᾶς, ἐπὶ τῆς λοξῆς τεθειμένης καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας, διατὶ ὁ Ἁρόδοτος ἠδυνήθη νὰ ἐκφράσῃ διὰ τοιούτων ὄρων τὴν διεύθυνσιν τῆς κατωτέρας γεφυρᾶς ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἀνωτέραν; Οὐδόλως θέλομεν καταγινώσκωσι τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ἀμαθίαν τῆς ναυπηγίας, ὡς ἄλλοι ἐπραξάν· ἀλλ' ἀρκεσησόμεθα λέγοντες, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐπιλύσωμεν ταύτην τὴν δυσκολίαν.

Τελευταῖντες θέλομεν ἐξετάσει τὰ ὑφ' Ἁρόδοτου εἰρημένα περὶ τῆς τῶν πλοίων πληθῶς καὶ περὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ πρὸς τὸ διάστημα, ὅπερ αἱ γέφυραι ἐμελλον νὰ κατέχωσιν.

Ἦ μὲν λοξὴ γέφυρα ὑπεκρετεῖτο ὑπὸ 360, ἢ δ' ἐτέρα ὑπὸ 314 πλοίων. Τὸ δὲ τῆς τελευταίας μήκος· ἦν στάδιον ἑπτὰ. Ἐὰν δὲ θέτωμεν 314 πλοῖα ἐξῆς, ἔχομεν δι' ἑκαστον ποδῶν 13 1/2 πλάτος καὶ μήκος 66, ὑποτιθέμεντες ὅτι τὸ μήκος καὶ πλάτος ἔχουσι λόγον ὡς 5. 1. Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι δὲν ἀγῆκαν κενὰ διαστήματα μεταξύ τῶν πλοίων· διότι οὐ μόνον τοιαύτη ἀνευ διαλείμματων διάταξις ἤθελεν εἶναι πρὸς τὴν πολυτελείαν καὶ τὸ μάταιον, ἀλλὰ καὶ ἤθελεν ἐκβῆσει εἰς σπουδαίους κινδύνους τὰ πλοῖα, ὅσκις πίσει τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἰσχυρὰ ἤθελεν ἐπέλθει ἐπὶ τὰς πλευρὰς αὐτῶν. Ἄν λοιπὸν θέσωμεν διαλείμματα τριποδιαία, ἅμα δὲ ὑπολογίζωμεν καὶ τὰς τρεῖς ἐν τῷ κειμένῳ μνημονευθείσας διεκπλοῦς ὑποφάσεις (ἀνοίγματα), ὑπολειφθήσεται ἐκαστῶ τῶν πλοίων πλάτος μὲν δέκα πόδες, μήκος δὲ πενήκοντα.

Ἄλλ' ἂν αἱ τελευταῖαι αὗται διαστάσεις ἀρμόζωσιν εἰς τὰς πεντηκοντέρας, συνήθη πολεμικὰ πλοῖα, πενήκοντα καὶ πέντε ἑρετμὰ ἐχούσας, δὲν ἀρμόζωσιν εἰς τὰς τριήρεις, 150 ἑρετμὰ καὶ τρεῖς ζυγὰ κωπηλατικῶν ἐχούσας, καὶ αἰτινες ἀπὸ τῶν Μηδικῶν (Θουκ. I. 14) ἦσαν κοινῇ ἐν χρῆσει· παρὰ τὴν Ἑλληνιστὴν καὶ Πέρσας· καὶ ὄντως γνωρίζομεν (1), ὅτι Περσικὴ τριήρης

πύστας ἤθελεν εἶσθαι μείζων ἢ ὡστε νὰ συυποστηρίζωσιν ἀλλήλαις αἱ δύο γέφυραι.

(1). Ἁρόδ. Ζ. 181 ἰδ. καὶ Ζ. 89, Η. 17.

εἶχε διακοσίους ἀνδρας, τῆς πεντηκοντόρου 80 μόνον ἐχούσης.

Προφανές ὅτι λέγων περὶ πεντηκοντόρων καὶ τριήρων ὁ Ἁρόδοτος θέλει νὰ σημάνῃ διὰ τούτου πολεμικὰ πλοῖα, τὰ μὲν μείζονα, τὰ δὲ ἐλάττωνα· ἀπορίδει δ' αὐταῖς τὴν κοινὴν προσωνομίαν μακρὰί νεές διαστέλλων αὐτὰς τῶν νεῶν ἢ κυριολεκτικῶς τριήρων (1) πλήρη ὀπλισμῶν ἐχουσῶν, ἐνῶ αἱ μακρὰί νεές τοῦ κειμένου, χρησιμεύουσαι ν' ἀνέγωσι γεφυρᾶς, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐκτισμέναι, δὲν ἦσαν ἐρωπιζόμεναι, οὐσαί ἀναμφιβόλως μικρότεροι (2). Καλεῖ δ' αὐτὰς πεντηκοντόρους καὶ τριήρεις διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς κατασκευῆς πρὸς τὰ δύο εἶδη τῶν πλοίων.

Ἦ κατὰ ῥοῦν λοιπὸν οἰκοδομηθεῖσα γέφυρα συνέκειτο ἐκ 314 πεντηκοντόρων, μὴ ἐρωπιζομένων καὶ μικρότερον παρὰ τὰς πολεμικὰς πεντηκοντόρους.

Περὶ δὲ τῆς ἄλλης γεφυρᾶς εἰμεθα ἐν δυσχερεῖα τινί. Ἦ γέφυρα αὕτη ὑπεκρετεῖτο ὑπὸ 360 τριήρων, πλοίων πολεμικῶν μείζονων τῶν πεντηκοντόρων. Ἀποδόντες ἐκαστῇ πεντηκοντῶν πλάτος μὲν 10 ποδῶν, μήκος δὲ 50, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὰς τριήρεις μείων 65 ποδῶν μήκος καὶ 13 1/2 πλάτος (3). Τὰ πλοῖα ταῦτα τεθειμένα ἀμέσως κατὰ συνεχῆ σειρὰν, ἤθελον καταλάβει γραμμὴν 4680 ποδῶν ἢ 7 1/2 σταδίων. Ἦ δὲ λοξὴ διεύθυνσις τῆς γεφυρᾶς ἦρκει νὰ ἐξηγήσῃ τὴν διαφορὰν τοῦ μήκους αὐτῆς πρὸς τὴν ἐκ πεντηκοντόρων ἐκτισμένην. Ἄλλ' ὀφείλομεν νὰ σκεφθῶμεν ὅτι διέλιπον τρεῖς διεκπλοῦς μεταξύ τῶν πεντηκοντόρων, καὶ ὅτι ὁ Ἁρόδοτος οὐδενὸς τοιούτου ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς λοξῆς μείναν ποιεῖται. Ἦ δυσχερεῖα αὕτη μένει καὶ ἀφοῦ μεταβάλωμεν τὸ κείμενον, ὡς τινες τῶν ὑπομνηματιστῶν αὐτοῦ ἐπραξάν, ἢ ἀν' ὀφεισθῶμεν εἰς τὴν κοινῇ παραδεδεγμένην γνώμην, καθ' ἣν ὁ Ἁρόδοτος εἰς τὴν προνοίαν παρέβλεπε τοῦτο ὡς περιττόν. Ἦ προσφευεστέρα ὁδὸς πρὸς ἀπαλλαγὴν ταύτης τῆς ἀμυγχανίας εἶναι ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι οἱ ἀρχιτέκτονες δὲν ἐθεώρησαν ἀναγκαιὸν νὰ διαλείψωσι διεκπλοῦς μεταξύ τῶν τριήρων, ὁμοίως τοῖς μνησθεῖσιν ἐν τῷ κειμένῳ, διότι τὰ πλοῖα ταῦτα ἀφίσταντο ἀπ' ἀλλήλων ἐφ' ἱκανὰ διαστήματα· καὶ ἐπειδὴ ἡ γέφυρα αὕτη ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ μόνον πρὸς τὸ πεζὸν καὶ ἱππικόν, οὐχὶ δὲ πρὸς τὰ ὑποζύγια καὶ σκεύη, καὶ ἐπειδὴ ἐπομένως ἐμελλε νὰ βαστάσῃ βάρος μικρότερον, τὰ διαλείμματα ταῦτα ἐγένοντο ἀφεύκτως μείζονα ἢ τὰ κατὰ τὴν ἄλλην γέφυραν· θέτοντες αὐτὰ ἐννέα ποδῶν, ἔξομεν τὸ πᾶν μήκος 7920 ποδῶν ἢ τοῖς 13 1/3 σταδίων. Ἄλλὰ πῶς ἐρμηνευτέα ἡ κατὰ ἐξ σταδίων διαφορὰ τῶν δύο γεφυρῶν;

Παντὶ δὴλον ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν αὐτὴν μόνον εἰς τὴν λοξότητι τῆς ἐτέρας τῶν γεφυρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀντιφάσκοντι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀποδεχόμενοι ἀπόστασιν οὕτω μεγάλην.

Νομίζομεν ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐπερισθῶμεν εἰς ὑπόθεσιν, ἥτις, εἰ καὶ δὲν δύναται νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμένου, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἔχει τὸ θεδιασμένον καὶ ἀπίθανον· ὅτι ὀφειδὴ ἡ ἄρα τῆς γεφυρᾶς προεχώρει μᾶλλον πρὸς βορρῆν ὅπως ἐφικνῆται τῆς ἀκτῆς τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅτι αἷται στρατηγικὰ ἐπίσταν τοὺς ἀρχιτέκτονες νὰ προτιμήσωσι τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπὲρ ἄλλα ἦτον ἀφεστῶτα τῆς κοιλάδος Βογοῦσιου Ed. Goguel. (μετ. 2).

— ooo —

Ἐκ τοῦ Πρωίνου Κήρυκος ἐρανιζόμεθα τὴν ἐξῆς περιέργον διατριβήν.

«Νομίζομεν ὅτι θέλομεν εὐχαριστήσαι τὴν περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν μας ἀνακινούντες αὐτοῖς τὴν ἐπομένην ἀνάλυσιν ἐνὸς συγγράμματος τοῦ περιήρου Ἀβδὲλ-Καδὲρ, προσεγενθέντος ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Γαλλίᾳ Ἀσιατικὴν ἐταιρίαν τῆς ὁποίας ἐγένετο μέλος. Ἦ ἀνάλυσις αὕτη ἐγένετο κατ' ἐνόλην τοῦ ἐν

- (1). Αὐτοῦ. VIII. 17.
- (2). Τὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων μέγεθος δὲν ἦτο τὸ αὐτὸ κατὰ πάντα τοὺς χρόνους· ἐπὶ δὲ προφανές ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὑπῆρχον τριήρεις ἀνισομεγέθεις. Αἱ Ἀθηναῖκαί τριήρεις αἱ διαπρέβασαν ἐν Σαλαμίνη καὶ αἰτινες ἔφερον 18 μόνον ὀπλίτας, ἦσαν ἐκ τῶν ἐλαχίστων. (Πλουτ. Θερμ. 4). Ὁ λόγος τῶν κωπηλατικῶν πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ὀπλίτας ἦν συνήθως 5. 2.
- (3). Κατὰ Βοεκκῆ, ἐν Οἰκονομικῇ πολιτικῇ τῶν Ἀθηναίων (I. p. 302), ἡ πενήκρης, πλοῖον πολεμικόν τῆς μεγίστης διαστάσεως, εἶχεν 150 ποδῶν μήκος.

Γαλλίᾳ ὑπουργοῦ τῆς ἐκπαίδευσως ὑπὸ τοῦ Κ. Ρεῖνὸ καθήγητοῦ τῆς Ἀραβικῆς, ἔχουσα οὕτως·

Κύριε Ὑπουργέ!
Ὁ Ἐμίρης Ἀβδὲλ-Καδὲρ, καθ' ὅλας τὰς περιπετείας τοῦ βίου του ἐδειξε τὴν ζωηροτέραν σπουδὴν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Ἀπερχόμενος ἀπὸ τῆς Γαλλίας ἐγένετο παραδεκτός ὡς μέλος τῆς Ἀσιατικῆς ἐταιρίας, ἥς ἔχου τὴν τιμὴν νὰ προεδρεύω, ὡς καὶ ἄλλων ἐταιριῶν.

Μανθάνοντες ὅτι μοι ἐνεχειρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἐμίρου σύγγραμμα συυτεθὲν ὑπ' αὐτοῦ, μοι ἐξεφράσατε ὅτι ἐπιθυμοῦμαι νὰ γνωρίσῃτε ποῖον εἶναι τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος, καὶ τὸ πνεῦμα ὑφ' ὃ συνετάχθη. Τὸν πόσον τοῦτον τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος σπεύδω νὰ ἐκπληρώσω.

Τὸ συγγραμμά τοῦ Ἐμίρη γεγραμμένον Ἀραβιστὶ ἀπ' ὀρχῆς μέχρι τέλους εἶναι νεώτατον· εἰς τὸ τέλος ἀπαντᾶται λεγόμενον ὅτι τὸ σχεδιαγράφημα καὶ ἡ καθαρὰ γραφὴ ἐτελείωσαν τὴν Κυριακὴν 10 τοῦ μηνὸς ῤαμιαδὸν τὸν ἐνεστώτος ἔτους 1261 τῆς ἡγεῖρας, τούτῳσι τὴν 23 παρελθόντος Μαΐου, ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ ἔργασια τοῦ ἀντιγραφῆως ἐξηκολούθη ἐφ' ὅσον ὁ ἐνδοξὸς συγγραφεὺς προέβαινε συνάπτων. Τῶντιν ἀναγνωρίζει τις εὐκόλως ὅτι τὸ χειρόγραφον δὲν ἐγράφη ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ἐμίρη.

Ἐνταῦθα τὸ πρόσωπον τὸ ὅποιον τοσαῦτα ἐνδοξὰ διεπραγμάτευσε παρίσταται γυμνόν τῶν τίτλων ὄντινες τοσοῦτον μακρὰν ἐξέτειναν τὴν φήμην του. Εἶναι ὁ φιλόκλιος καὶ ὁ ἐπιστήμων ἀνὴρ ἀπευθυνόμενος εἰς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ τοὺς ἀπαιτίζοντας τὴν Ἀσιατικὴν ἐταιρίαν διὰ νὰ τοῖς δώσῃ δείγμα τῆς ὑπολήψεώς του. Ἐν τούτοις, δὲν εἰσεύρει νὰ μεταχειρισθῇ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐπειδὴ ὡς εἶπεν ὁ Βουφῶν, τὸ ὄψος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅχι μόνον ἐγράψεν Ἀραβιστὶ, ἀλλ' ἀκόμη ἐθυσίασεν εἰς τὰς ἰδιαζούσας καλλιλογικὰς ἐξείς τῶν συμπατριωτῶν του· καὶ ὅταν ἔθουον καθιστᾶ αὐτὸν τὸ ἀντικείμενον τοῦ λόγου του, μεταχειρίζεται πεζὸν μὲν ὄψος ἀλλ' ἐρρυθμον καὶ ὁμοιοκατάληκτον· ἐγίστε μάλιστα παρεμβάλλει καὶ στίχους τοὺς ὁποῖους φαίνονται δανεισθεῖς πολλαχόθεν.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ περιβάλλοντος τοῦ χειρόγραφου φέρει ἐν πολλοῖς τὸν ἐρυθρὸν τύπον σφραγίδος νεωστὶ ἐπιτεθείσης, μετὰ τὰς λέξεις: Ἀβδὲλ-Καδὲρ υἱὸς τοῦ Μοχῦ Ἐδὶν ἔτος 1271.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀβδὲλ-Καδὲρ κυνηγεῖται ὅτι εἶναι Ἀραβικῆς καταγωγῆς, νομίζει μάλιστα ὅτι ἀνέλκει τὸ γένος εἰς τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ διὰ Ἰσμαῆλ, υἱοῦ τῆς Ἀγαρ, ὅστις κατὰ τὰς Ἀραβικὰς παραδόσεις ἐγκατέστη μετὰ τῆς μητρὸς εἰς τὸν τόπον ἐνθα μετὰ ταῦτα ἐκτίσθη ἡ Μέκκα. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν δύναται τις νὰ ἦναι εὐγενεστέρως καταγωγῆς. Κατὰ τὸ Ἀσιατικὸν ἔθιμον, ὁ Ἀβδὲλ-Καδὲρ ἀρκεῖται ἀπὸ τῆς γενεολογίας αὐτοῦ, κατὰ τὸν τύπον τὸν ὅποιον ὁ ἱερὸς εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς μετεχειρίσθη διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀρκεῖται δὲ οὕτω: «Ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπιεικοῦς καὶ οἰκτιρῶντος Θεοῦ· γένετο Ἰωάνης ὁ Θεὸς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Μωάμεθ, καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· τὰδε εἶπεν Ἀβδὲλ-Καδὲρ υἱὸς τοῦ Μοχῦ Ἐδὶν υἱοῦ τοῦ Μουσταφᾶ, υἱοῦ τοῦ Μωάμεθ, υἱοῦ τοῦ Μοχτάρ, υἱοῦ τοῦ Ἀβδὲλ-Καδὲρ, υἱοῦ τοῦ Ἀχμέτ, κτλ. μέχρι τοῦ προσητοῦ Μωάμεθ.

Μετὰ ταῦτα ἐξακολουθεῖ με ὄψος ἐρρυθμον, καὶ ἐστιχοῦργημένον. «Δόξα εἰς Ἀλλῆ, τὸν Κύριον τοῦ κόσμου, ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς πᾶσι τοῖς οὐσί! Διὰ νὰ ἔλθω εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦ συγγράμματος τούτου, ἐσυλλογίσθη ὅτι οἱ πεπαιδευμένοι τῶν Παρισίων (εἶθε τὸ πάνσορον πανάγαθον καὶ πανευγές ἐν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν) εἶχον τὴν εὐμενῆ διάθεσιν νὰ παραδεχθῶσι τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐπιστημῶν καὶ με κατέταξαν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν. Ἦ τὴν αὕτη διήγηρε τὴν χαρὰν μου, ἀλλ' ἐπειτα μοι παρέσχεν ἀπειρον ἀθυμίαν ἡ χαρὰ μου προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε καλύψει τόσον καλὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, ὡστε οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐσχημάτισαν εὐνοϊκὴν ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας μου· ἐξ ἄλλου μέρους, ἐλυπούμην βλεπῶν σοφοὺς ἀνδρας νὰ ἐκλαμβάνωσι τὴν ἐξογκωσιν ὡς σημεῖον ὑγείας, καὶ νὰ διασκεδάζωσιν ἐμφυσῶντες εἰς ἔξυλον ἀνεπίδεκτον διαφλέσεως. Ἐν τῷ μεταξύ, ἀνὴρ ἐπίσημος ἐξ αὐτῶν με συνεβούλευσε νὰ τρεῖς ἀπευθῶντο ἰδίον τὸ σύγγραμμά. Τούτου ἐνεκα ἔσπευσα νὰ συντάξω τὸ δοκίμιον τοῦτο ὡς δείγμα σέβασμού,

καὶ ἔρριψα τὸ βέλος μου ἐν τῷ μέσῳ τῶν βελῶν τῶν μαχητῶν, ἐπόμενος τῷ στίχῳ.

« Ἐὰν δὲν ἦσθε ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν, μὴ παραιτεῖσθε τοῦ νὰ κάμητε ὡς αὐτοί· εἶναι πάντοτε καλὸν ν' ἀκολουθῆ τις τὸ παράδειγμα τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν. . . »

Τὸ πόνημα εἶναι εἶδος ἐξεικονίσεως τῶν πρώτων ἐπιστημῶν, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς συνεδύασεν ὅ,τι παρῆγον αὐτῷ τὰ Ἀρχαῖα συγγράμματα, μὲ ὅ,τι ἐδιδάχθη ἀπὸ τῶν μὲ τοὺς Εὐρωπαϊκούς σχεσίων του. Ἐπιγράφεται Ἰπὸ μνημα διὰ τὸν νοήμονα ἄνθρωπον καὶ νοουθεσία διὰ τὸν ὀκνηρόν. Ὅπερ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν Λατινικὸν στίχον τὸν χρησιμεύοντα παρ' ἡμῖν ὡς σύμβολον πολλῶν βιβλίων.

Indocti discant, et ament, menminisse periti.

Ἄς μάθωσιν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἄς ἀναπολήσωσιν οἱ εἰδήμονες.

Τὸ σύγγραμμά συνίσταται ἀπὸ εἰσαγωγῆν, ἀπὸ τρία κεφάλαια καὶ ἀπὸ συμπέρασμα. Τὸ ἀντικείμενον τῆς εἰσαγωγῆς εἶναι νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ἔρωτα τῆς σπουδῆς, καὶ νὰ ἐθίσῃ τὸν ἀνχνώστην εἰς τὸ νὰ εὐρίσκῃ τὸν λόγον τῶν πραγμάτων μετὰ βαθεῖαν καὶ ὠριμον ἔρευναν, μὴ παραδεχόμενος εἰκὴ καὶ ὡς ἐτυχε τὰς γνώμας τῶν ἄλλων· ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ γίνε-ται λόγος περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἐπιστήμης ἐχούσης τοιαύτην ἀξίαν, ὡστε νὰ τῇ ἀπονέμῃ τις λατρείαν. Ὁ συγγραφεὺς παρατηρεῖ ἐπὶ τέλους ὅτι ὑπάρχουν ἐπιστήμαί τινες τὰς ὁποίας πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τις, καθὼς ἡ μαγεία καὶ ἡ μαγανεία· καὶ κατὰ τοῦτο ἀξίζει νὰ τὸν νομίξῃ τις κρείττονα τῶν προλήψεων, αἵτινες πάντοτε ἐπεκράτησαν παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς, καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς. Τὸ δεύτερον κεφάλαιον ἀφορᾷ τὸν ἠθικὸν νόμον, ὅστις κατὰ τὸν συγγραφέα, θεμελιούται ἐπὶ τῆς θεῆς ἀποκαλύψεως. Ἐνταῦθα ὁ Ἐμίρης λαλεῖ περὶ τοῦ προφητικοῦ χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς περιεβλήθησαν ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἄδρες, ἀφ' οὗ ὀρμα-ται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τριῶν θρησκειῶν αἵτινες ἀναφυῆσαι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, ἀπετέλεσαν τρεῖς διαφορετικοὺς κλῶνας, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ. Ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ πραγματεύεται περὶ τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἐξόχου θέσεως, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ τέχνη αὕτη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀθροπότητος. Ἐν δὲ τῷ συμπεράσματι λαλεῖ περὶ τινων λαῶν ἀλληλοδιαδόχως διαπρεψάντων ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου.

Ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν θέτει τὴν γεωργίαν, τὴν ὑφαντικὴν, τὴν οἰκοδομικὴν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ κυβερνᾶν.

Περὶ δὲ τῶν πρώτων ἀρετῶν, τῆς σωφροσύνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἰσχύος, λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅστις κατέχει αὐτὰς εἰς τὴν ἐντέλειάν των εἶναι ἀξίος ν' ἀρχῇ τῶν λαῶν, ὁ δὲ ξένος αὐτῶν μεμολυσμένος ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐλαττωμάτων πρέπει ν' ἀποδιώκῃται ἀπὸ τῆς κοινωνίας.

Ἰδοὺ ἐν χωρίῳ ἀναγόμενον εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐν τῇ Χριστιανικῇ Εὐρώπῃ ἐπιστημῶν. « Οἱ σοφοὶ τῆς Γαλλίας καὶ οἱ ξένοι οἱ ζητοῦντες ν' ἀκολουθήσωσι τὰ ἴχνη των ἀφιερώθησαν εἰς τὰς δυσκολωτέρας ἐρεῦνας, καὶ ἔβησαν εἰς τὰ ἐκπληκτικώτερα πορίσματα· οὕτως ὡστε ὑπερέβησαν καὶ τοὺς ἀρχαίους καὶ τοὺς νεωτέρους. Γὰρ μὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς διανοίας ἐσπούδαζον τὴν Θεότητα καὶ τὰς ἰδιότητας αὐτῆς, ἐὰν προσεῖχον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς σοφίας, ὅπερ διαλάμπει εἰς τὴν κίνησιν τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, ἤθελον ἀναβῆ εἰς ἀνυπέ-ρβλητον ὕψος. Δυστυχῶς, παραμελοῦσι τὴν τάξιν ταύτην τῶν ἰδεῶν· δὲν τοὺς ἀκούει ποτέ τις νὰ συνδιαλέγωνται περὶ αὐτῶν καὶ οὐδεμίαν μνεία γίνεται εἰς τὰ συγγράμματά των. Εἰς σοφὸς τῆς ἐποχῆς μας ἐπροχώρησε τόσο ὡστε νὰ εἶπῃ ὅτι τὸ φῶς ἀποδίδεται ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ σώματος εἰς τὸ ἀντικρῦζον αὐτὸ σκιερὸν σῶμα, καὶ ὅτι διατρέχει ὠρισμένον ἀριθμὸν μέτρων, εἰς τόσα πρῶτα ἢ δευτέρω λεπτά, καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς σκέψεως ἐγένετο παραδεκτὸς ὑπὸ τοῦ πλήθους. Ἐὰν ὁ σοφὸς οὗτος ἐξέταζε τὸ ζήτημα μετὰ μετρίων ἐπιμελείας, θὰ ἀπέπειχε τοῦ νὰ ὑποθέσῃ τοιαύτην κίνησιν τοῦ φωτός. Τῶντι ἐν ἐκ τῶν δύο ἢ τὸ φῶς εἶναι οὐσία, ἢ εἶναι συμβεβηκός· ἄλλην ἰδιότητα δὲν δυνάμεθα νὰ τῷ ἀποδώσωμεν. Ἐὰν τὸ φῶς προ-ἦρχετο ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ σώματος εἰς τὸ ἀντικρῦζον αὐτὸ σῶμα, ἔπρεπε τὸ σῶμα τοῦ ὁποῖου τὸ φῶς εἶναι ὁ κατὰ συμ-βηκὸς συνοδὸς νὰ περιδεύῃ μετ' αὐτοῦ, (τοῦ φωτός), καθόσον, κατὰ τὴν ὁμολογίαν ὅλου τοῦ κόσμου, ὁ χαρακτήρ τοῦ συμ-

βεβηκὸς νὰ μὴ δύναται νὰ ὑπάρχῃ καθ' ἑαυτό. Τούναντίον, ἐὰν τὸ φῶς εἶναι σῶμα, δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς ἄλλο σῶμα. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος εἰσῆλθε διὰ τῆς θυρίδος εἰς τι δωμάτιον, ἀφνης κλείεται ἡ θύρα, ἐὰν τὸ φῶς ἦτο σῶμα, θὰ ἔμεινον ἐντὸς τοῦ δωματίου φωτεινὰ τινα μόρια, ὅπερ, ὡς πασίγνωστον δὲν συμβαίνει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ φῶς εἶναι κατάστασις κατὰ συμβεβηκὸς καταδηλουμένη ἐπὶ τινος σκιεροῦ σώματος διὰ τῆς ἐπενεργείας σώματος φωτεινοῦ, τεθειμένου ἀπέναντι διὰ μέσου τρίτου σώματος διαφανοῦς. Ἡ παράγουσα τὸ φαινόμενον τοῦτο αἰτία εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ δημιουργήσασα τὰ φωτεινὰ σώματα, ὡς τὸν ἥλιον κτλ. » (ἀκολουθεῖ).

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου Ἀργους, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ Κυρίου Π. Ρούσου, ὑπῆρξε καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος λαμπρόν. Οὐδεμία ἦν περὶ τούτου ἀμφιβολία, διότι ὁ Κ. Ρούσος θεωρεῖ ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἡδονῶν τὴν μετα ζήλου καὶ ἐπιμελείας ἐκπλήρωσιν τῶν καθιόντων αὐτοῦ, ἧτις θέλει πάντως ἐκτιμηθῆ παρὰ τοῦ εὐ-τυχῶς τὰ τῆς παιδείας νῦν διέποντος.

— Ἀξιόπιστος φίλος θεσαιοὶ ἡμᾶς ὅτι αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ ἐν Σίγῳ Ἑλλ. σχολείου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ν. Σπεραντζᾶ, ἀπέβησαν κατ' εὐχὴν, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἐφο-ρία ἐξέφρασε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον τοῦτον καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ Κ. Ἀβρᾶν πλήρη τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς, ἐπευφημη-σάντων ἀπάντων, καὶ ἰδίως τῶν γονέων τῶν μαθητῶν.

— Τὰ αὐτὰ ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν καὶ ἐκ Νάξου περὶ τῶν ἐξε-τάσεων τοῦ ἐκεῖ Ἑλλ. σχολείου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ ἀξιο-λογωτάτου ἑλληνοδιδασκάλου Κ. Θ. Γαϊτάνου.

— Ἀκολουθῶς θέλομεν δημοσιεύσει καὶ περὶ ἄλλων σχο-λείων, ὅσα καὶ ἐξ ἀνταποκριτῶν καὶ ἄλλως πληροφоруόμεθα.

Πρὸς τὸν συντάκτην τῆς ἐφημερίδος τῶν Φιλομαθῶν.

Παρακαλῶ ἵνα, τὰ ἐπισυνημμένα ἐν τῇ παρ' ὑμῶν ἐντίμῳ ἐφημερίδι, καταχωρίσητε. Εἰς τῶν συνδρομητῶν Σας.

Ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς.

(Πρὸς Ῥωμ. γ'. 7).

Ἰπείκων τοίνυν τῇ τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου θεοπνεύστῳ προτροπῇ, ἀποδίδωμι δημοσίᾳ τοῖς ἐπὶ τῷ τῶν ἀγίων Θεο-δώρων Ναῶ κατὰ περιόδους ἐπιτροπεύσασι Κ. Κ. Τρύφωνι Ταμπακοπούλῳ, Ἀριστείδῃ Χαιρέτῃ, Κωνσταντίνῳ Κοντογό-νῃ τῷ σεβαστῷ καθηγητῇ, Χρυσάνθῳ Κωνοσάῳ, καὶ τῇ σεβα-στῇ οἰκογενεῖᾳ τοῦ ἐκκλησιόποτος Θ. Σχινᾶ τοῦ καλοῦ κάγα-θοῦ πρὸς δὲ ἅπασιν τοῖς Κ. Κ. ἐνορίταις, τοῖς ἐπὶ τριετίαν ὄλην, διακοινοῦντός μου, τὰ πρὸς τὸ φοιτᾶν ἐν τῇ παρὰ τῷ Ὀθω-νεῖῳ θεολογικῇ σχολῇ μέσα ἐπιχορηγήσασί μοι, τὰς ὀφειλάς. ἐς αἰεὶ δὲ εὐγνώμων διατελῶν, μένω.

Ἀθήνησι τὴν 12 Ἰουλίου 1855. Νίκανδρος Ζαννοῦθιος ἐκ Κυδωνίας τῆς Κρήτης.

Σημ. Μήτις ταῦτα, κολακείαν μᾶλλον ἢ τεκμήριον εὐγνωμοσύνης, ὑπολάβοιτο. ὁ αὐτός.

Ἀγγελία.

Πρὸ τινων ἐτῶν ἐξέδωκα τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Συντακτικῶ μου, ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκδῶται καὶ τὸ δεύτερον· ἀλλ' ἕνεκα πολλῶν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀσχολιῶν μου, ὡς καὶ ἄλλων τινῶν περι-στατικῶν, ἀνέβηλον ἄχρι τοῦδε τῆς ἐκδοσῆς αὐτοῦ. Αὕτη δὲ καθίστα-ται τὴν σήμερον ἀναγκασία· μὴ δυνάμενος ὅμως, ὡς μέγιστος τοῦδε ἐπίσημα, ἐξ ἰδίων μέσων νὰ πικρῶσω τὰ ἐξοδα τοῦ τύπου, καταφεύγω εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν λογίων καὶ ἄλλων φιλομουσίων ἀνδρῶν, μάλιστα δὲ τῶν φίλων μαθητῶν, δι' οὓς συνετάχθη τὸ βιβλίον τοῦτο. Ἡ τιμὴ τοῦ πανή-ματος προσδιορίσθη δια τοῖς συνδρομητῆς εἰς δραχμὰς δύο, πληρω-τέας μετὰ τὴν παραλαβὴν αὐτοῦ.

Ἡ ὑπογραφή θεωρεῖται ὑποχρεωτικὴ.

Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου, τὴν 15 Ἰουλίου 1855.

Κ. ΦΑΒΡΙΚΙΟΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Ὅδος Ἀθηνᾶς ἀριθ. 274.).